

COLUMN

DE WEEK VAN GRIET OP DE BEECK

Zelfhaat

Er werd op dat moment hard gelachen in de zaal, ik begreep dat niet zo goed. Ja, Richard is een fantastische man, en geestig. Maar zoals deze zestiger in de documentaire *Before the Last Curtain Falls* met het gezicht op guitig vertelt: "Mijn homoseksualiteit, dat heeft mij weinig last bezorgd, twee keer het ziekenhuis in geslagen, ja, maar dat neem je erbij hè", mij doet dat zeer. Deze man heeft zichzelf ooit geleerd dat lachen met zijn ellende het beste wapen was, maar ten koste waarvan allemaal?

De Duitse Thomas Wallner hoorde over het prachtige *Gardenia* – zonder enige twijfel in mijn top tien van sterkste voorstellingen aller tijden, al doe ik niet aan toptien, eigenlijk – en hij besliste om er een documentaire over te maken.

Actrice Vanessa Van Durme bracht ze samen, mensen van in de zestig en ouder, homoseksueel, soms transseksueel of met ervaring als travestiet. Ze waren gepensioneerd of hadden niet-artiestieke beroepen, en opeens stonden ze in de repetitieuimte met Alain Platel en Frank Van Laecke. Op basis van hun ervaringen werd er een voorstelling gecreëerd over anders zijn en ouder worden, over eenzaamheid en zelfhaat, en over hoe hevig, verscheurend, pijnlijk én heerlijk het leven kan zijn. Ze gingen in première, trokken daarna naar het Festival van Avignon en het werd meteen een hit. Tweeënhalf jaar reisden ze de

wereld rond. Ze werden bejubeld door critici, jury's, volle zalen en persoonlijke helden als Jean-Paul Gaultier en Jane Birkin. "Het grootste cadeau in mijn leven", zegt Andrea, maar dat geldt voor het merendeel, denk ik.

De documentairemaker slaagt erin om zowel de ervaring van de voorstelling voelbaar te maken, als treffende portretten te schetsen van de spelers. Elk in hun eigen habitat laten ze je toe tot in de donkere hoeken van hun hoofden. De film is van een pakkende intensiteit. Omdat ie zo goed gemaakt is. Omdat het over deze zes gaat.

Experiment

Ik zat almaar te denken: waarom werkt de wereld zo? Waarom wordt het mensen die anders zijn dan de meesten zo moeilijk gemaakt? Ik herinner mij een documentaire over een experiment op een Amerikaanse school in de jaren zestig. Een juf deelde haar klas met kinderen van een jaar of tien op in twee groepen: degenen met bruine en degenen met blauwe ogen. De ene dag werd de bruinogigen consequent achtergesteld op de anderen, op allerlei manieren. De dag nadien was het de beurt aan de blauwogigen.

De resultaten waren verbluffend. De kinderen die negatiever bejegend werden, presteerden al na één dag merkbaar minder dan normaal, ze voelden zich zichtbaar slechter en

Still uit de documentaire *Before the Last Curtain Falls* over de ouder wordende travestieten die de voorstelling *Gardenia* maakten. © RV

Waarom wordt het mensen die anders zijn dan de meesten zo moeilijk gemaakt?

er waren meer conflicten. En toch, in de wereld zoals we hem allemaal kennen, blijft dit soort omgang met wie afwijkt van de zogenaamde norm schering en inslag. En wat deze spelers in hun jonge jaren meemaakten, was natuurlijk erger, want toen werd er nog vreemder opgekeken als je bijvoorbeeld als kleine jongen eigenlijk een meisje wou zijn, of als je als man op andere mannen bleek te vallen.

Bijtende humor

Allemaal zijn ze dapper, deze zes, allemaal bedienen ze zich van een bijtend soort humor, allemaal hebben ze zich uit de slag getrokken in dit leven, maar allemaal zijn ze gehavend. Daar heeft geen operatie of coming-out iets aan kunnen veranderen. Richard die zijn Chinese vriend met lede ogen ziet vertrekken naar zijn eigen

huis. Ze leefden samen, maar toen kwam de zoon uit een vorig leven opdagen en vond het lief dat hij de schijn hoog moest houden, en hij ging weer in zijn eentje op een appartement zitten, ergens.

Gerrit die aan zijn moeder beloofde dat hij nooit in zijn lichaam zou laten snijden en het dus ook niet deed. Vele jaren leefde hij nochtans als vrouw, met borsten en vrouwenkleden en alles. Ook die trok hij weer uit toen hij werk moest vinden. "Dat vond ik verschrikkelijk in het begin, maar ik ben daar toch weer aan gewend geraakt." Berusting is een kunst, vindt hij.

Of Rudy die zegt dat hij nog altijd bang is van zijn eigen homoseksualiteit, en dat hij zich vaak afvraagt hoe lang het zal duren voor ze hem vinden, als hij plots zou sterven. Danillo die met een grijns om de lippen zegt dat hij niet denkt dat ze van

hem hielden, die mannen, om er wat later nog aan toe te voegen dat drie kwart van alle homo's alleen eindigt, en dat je dat moet aanvaarden.

Andrea die zegt: "Ik was al in de veertig en toen heb ik gedacht: nu moet ge kiezen, ofwel gaat ge stoppen met wakker te liggen van wat de mensen denken en laat ge u opereren, ofwel draait ge nu een koord rond uw nek." En Vanessa die glundert als ze foto's toont van haar jonge zelf en haar eenvoudige benen en zegt dat ze ze toen in groten getale kon krijgen, de mannen, terwijl nu ... Daar kijkt ze bij.

Straks is *Before the Last Curtain Falls* te zien in de betere cinema's, en dat is goed nieuws. Het minder goeie nieuws: er is in de wereld nog zo veel werk aan de winkel, ook op dit gebied. In godsnaam, laten we beginnen. Alleen al voor hen.